

173904
ภูมิปัญญาพัฒนาการและความสัมพันธ์ระหว่างกันของเรือน
พื้นถิ่นไทเขิน เชียงใหม่-เชียงใหม่

อรศิริ ปาณินท์
สมคิด จิระทัศนกุล
ดวงเงิน พูนผล
พนัย สิริเกียรติกุล
อวิรุทธิ์ เจริญทรัพย์

คำสำคัญ : เรือนพื้นถิ่นไทเขิน, ภูมิปัญญา, สังคมแบบบุพกาล
สถาปัตยกรรมสิ่งแวดล้อม

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นในการศึกษาเปรียบเทียบถึงความสัมพันธ์ระหว่างเรือนไทเขินในเชียงใหม่และเชียงใหม่ ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาในการสร้างเสริมคุณภาพระหว่างสภาพแวดล้อมธรรมชาติและวิถีชีวิตโดยใช้กระบวนการวิจัยที่เน้นการสำรวจภาคสนามทางกายภาพของหมู่บ้านไทเขินในอำเภอสันทราย อำเภอดอยสะเก็ด และอำเภอสันป่าตองในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกับหมู่บ้านไทเขินในอำเภอเชียงใหม่ อำเภอฝางและอำเภอภาคใต้ในจังหวัดเชียงใหม่ ประเทศเมียนมาร์ โดยตั้งคำถามถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตกับระบบนิเวศ ความเชื่อที่ส่งผลถึงรูปแบบรูปทรงเรือน ความสัมพันธ์ของผังบริเวณเรือนและผังหมู่บ้าน และภูมิปัญญาในการปรับตัวให้ชีวิตและสภาพแวดล้อมมีคุณภาพ โดยผลการศึกษาได้พบว่าทั้งไทเขินเชียงใหม่และเชียงใหม่มีภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบเหมืองฝายแบบบุพกาลเป็นเครื่องมือในการปรับคุณภาพของชีวิตและสภาพแวดล้อมซึ่งส่งผลต่อสภาพทางกายภาพของผังหมู่บ้านที่เห็นได้ชัดในหมู่บ้านเก่าและยังมีสังคมแบบบุพกาล แต่ลักษณะดังกล่าวจะแปรเปลี่ยนไปตามการพัฒนาระบบการคมนาคมทางบกลักษณะทางกายภาพของชุมชนสังคมเครือญาติแบบบุพกาลเริ่มแปรเปลี่ยนเป็นรูปแบบตาดาวตามระบบสาธารณูปโภค ความสัมพันธ์ของผังบริเวณเรือนและผังหมู่บ้านยึดถือระบบลำเหมืองและถนนเป็นปัจจัยหลัก ความเชื่อยังส่งผลต่อผังพื้นเรือนซึ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิตรูปทรงของเรือนแบ่งแยกเป็นกลุ่มเชียงใหม่และเชียงใหม่อย่างชัดเจนแต่ทั้งสองกลุ่มยังคงเน้นความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมธรรมชาติใช้วัสดุในท้องถิ่นและมีระบบการจัดการน้ำที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิต คุณลักษณะของสถาปัตยกรรมสิ่งแวดล้อมของเรือนพื้นถิ่นไทเขินเชียงใหม่เด่นชัดกว่าเรือนไทเขินเชียงใหม่เพราะระบบสังคมยังเป็นแบบพึ่งตนเอง ระบบเครือญาติยังเข้มข้นและยังอยู่กับธรรมชาติด้วยความเข้าใจและปกป้อง

173904

**Local Wisdom Development and Relationship Between
Tai - Kern Vernacular Houses in Chiangmai -Chiangtung**

Ornsiri Panin

Somkid Jiratasnakul

Duengnem Poonpol

Pinai SiriKaitkul

Aviruth Jareonsab

Keywords : Tai-Kern vernacular house, local wisdom, traditional society,
sustainable architecture

Abstract

This research emphasized the relationship between Tai-Kern vernacular houses in Chiangmai, Thailand and Chiangtung, Myanmar on the issues of lives and local wisdom which created the balancing of lives and natural environment by using the surveying methods of the physical and social conditions of Tai-Kern village in Sansai Doisaket and Sanpatong District in Chiangmai and Chiangtung Yanglaw and Kardfah District in Chiangtung. The questions of this research raised on the relationship between lives and ecology, believes which effected to house form, the relationship of houses and village plan and local wisdom of the balancing of lives and environment. In conclusion it was found that both of the Tai-Kern in Chiangmai and Chiangtung applied their tradition irrigation system on sloping terrian to their agricultural way of living which mirror on the village physical plan. The traditional way of living which clearly influenced the spatial organization of public and private space can be easily seen on the old village, but those conditions were gradually changed with the evolution of new road system. Grouping of houses can stress the closed family system. Roads and canals still be the priority for their settlement. Traditional believes still truly effected to house plan. The house form of Tai-Kern vernacular houses in Chiangmai and Chiangtung are different but almost similar in spatial organization on house plan. The tightly connected of lives and environment which shown on the usage of local materials for their houses and water management can be seen in both places. Sustainable qualities of their houses are mostly seen in Chiangtung than Chiangmai because they still have the traditional way of living which highly respected and protected their natural environment.